

خبرنامه هفتگی

مدیریت تعارض منافع

شماره پنجاهم - ۲۹ خرداد تا ۴ تیر ۱۴۰۰

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی
۵ تیر ۱۴۰۰

بنام خداوند جان و آفریننده

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

شماره پنجاهم - ۲۹ خرداد تا ۴ تیر ۱۴۰۰

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۵۰

مرکز توانمندی سازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

۵ تیر ۱۴۰۰

فهرست مطالب

- درآمد: تعارض منافع در پساانتخابات..... ۲
- انتشار خلاصه گزارش‌های تعارض منافع در حوزه‌های مختلف حکمرانی..... ۶
- تعارض منافع در تعیین ظرفیت رشته‌های آموزش پزشکی..... ۶
- طرح مدیریت تعارض منافع در دستور کار صحن علنی مجلس..... ۷
- پارتی‌بازی برای دانشگاه‌های غیرانتفاعی به دلیل تعارض منافع..... ۷
- حریم شهر تهران به علت تعارض منافع تعریف نشده است..... ۸
- دولت آقای رئیسی لایحه مدیریت تعارض منافع ارائه دهد..... ۸
- شورای ششم ادامه دهنده راه مبارزه با تعارض منافع باشد..... ۸
- کسانی که تعارض منافع داشته باشند از تصمیم‌سازی کنار گذاشته می‌شوند..... ۹
- باید فکری برای رفع مشکل تعارض منافع در صندوق فرهنگیان شود..... ۹
- مخالفت با رفع انحصار در تاسیس داروخانه‌ها به دلیل تعارض منافع..... ۱۰
- رفع تعارض منافع در بخش مسکن و سلامت؛ شعار رئیس جمهور جدید..... ۱۰
- در شورای تصمیم‌گیری واکسن نباید افراد درگیر تعارض منافع حضور یابند..... ۱۰
- «تعارض منافع» عامل بالاکلیفی حریم شهر مقدس مشهد است..... ۱۱
- محتوای چندرسانه‌ای تعارض منافع..... ۱۱
- تحلیل فضای مجازی: تعارض منافع فراگیر در نظام بهداشت و سلامت کشور..... ۱۲

درآمد: تعارض منافع در پسانتخابات

از انتخابات چه درس‌هایی برای هدایت بهتر مسئله تعارض منافع می‌توان گرفت؟

سمانه سهرابی

انتخابات ریاست جمهوری سیزدهم در ایران با همه فرازونشیب‌هایش در ۲۸ خرداد پایان پذیرفت و شاهد شکل‌گیری دوره جدیدی از آرایش سیاسی و اداری در کشور هستیم. در روند برپایی کمپین‌های انتخاباتی، اتفاق مهم در انتخابات اخیر، تبدیل شدن تعارض منافع به یکی از محورهای مناظره و برنامه‌های انتخاباتی بود. این اتفاق بیانگر اجماع فزاینده در بخش‌های مختلف حکومت و نخبگان سیاسی درون سیستم حول مسئله تعارض منافع است. تقریباً هیچ نامزد انتخاباتی ریاست جمهوری نبود که مسائل مبتلابه کشور را از منظر تعارض منافع مورد بحث و اشاره قرار ندهد. در ۴ شماره اخیر خبرنامه هفتگی تعارض منافع نیز ردپای این مباحث هویدا بوده که در میان اخبار خبرنامه بازتاب قابل توجهی داشت. بیش از بقیه نامزدها، آقایان رئیسی و همتی روی مسئله تعارض منافع مانور دادند؛ هر چند دیگران نظیر مهرعلیزاده، قاضی‌زاده هاشمی، جلیلی و زاکانی نیز به این مسئله پرداختند. اگر آرای خاموش و باطله و کسانی که در انتخابات شرکت نکردند هم نماینده‌ای در میان کاندیداها داشتند، احتمالاً آن نماینده نیز مسئله تعارض منافع را به عنوان یکی از مسائل اساسی کشور مورد بحث و اشاره قرار می‌داد.

مسئله تعارض منافع چه بود و چگونه توانست ظرف مدت ۴ سال به چنین جایگاهی در نظام حکمرانی دست یابد که به یکی از محورهای مهم مجادلات سیاسی بدل شود؟ بدون تردید تعارض منافع مسئله امروز ایران یا کشف جدیدی نیست. هم در حکومت‌های ماقبل انقلاب و هم در دولت شبه‌مدرن پهلوی این مسئله نمود داشته است. در دوره جمهوری اسلامی نیز ردپای مسئله تعارض منافع را از بدو شکل‌گیری می‌توان جستجو کرد و نشان داد. اما به طور مشخص از دهه ۱۳۷۰ شمسی و با سیر واگذاری‌ها و خصوصی‌سازی‌ها است که تعارض منافع به یک مسئله حاد بدل می‌شود. در واقع یکی از نیروهای پیشران بدل شدن تعارض منافع به بحران اداری و اجتماعی، روند خصوصی‌سازی و واگذاری‌های دولتی در یک محیط نهادی شکننده و ناموزون است. در محیط نهادی ایران، به مجرد اینکه قرار باشد بخشی از حوزه مالکیت، سهامداری، تصدی‌گری و مدیریت بخش دولتی به بخش خصوصی (در واقع شبه‌خصوصی - شبه‌دولتی) واگذار شود، اشکال متفاوتی از تعارض منافع در قالب قاعده‌گذاری برای خود، سهامداری و مالکیت، شکل‌گیری ارتباطات پساغلی، اشتغال بیرونی و ... رخ می‌دهد. این امر به ماهیت تعریف تعارض منافع به عنوان دوراهی انتخاب بین منافع عمومی و شخصی بازمی‌گردد. بدین ترتیب تمامی کارگزاران دولتی و وابستگان سیاسی سیستم به مجرد اینکه قرار باشد حیطة مداخله دولت به نفع بخش خصوصی محدود شود، در معرض موقعیت تعارض منافع هستند. چرا که واگذاری‌های مذکور، فرصت‌های اقتصادی و منافع شخصی گسترده‌ای خلق می‌کند که افرادی با دسترسی به رانت اطلاعاتی، جایگاه قاعده‌گذاری و موقعیت نظارتی، می‌توانند دسترسی به این فرصت‌ها را کانالیزه

کرده و در انحصار خود درآوردند. بنابراین اتفاقی نیست که می‌بینیم حادثترین و بارزترین نمودهای تعارض منافع در ایران در حوزه‌هایی رخ داده که از دهه ۱۳۷۰ به شکل روزافزون در معرض خصوصی‌سازی و شبه‌دولتی‌سازی بوده‌اند؛ یعنی نظام سلامت، نظام آموزش، نظام بانکی و نظیر اینها. و همچنین حادثترین اشکال تعارض منافع در ایران نیز دقیقاً در پیوند با همین واگذاری‌ها و خصوصی‌سازی‌ها بروز یافته؛ چنانکه قاعده‌گذاری برای خود، سهامداری و مالکیت، اشتغال بیرونی و درب‌های گردان، در یک متفاهم و درک عمومی، موقعیت‌های حادثتری از تعارض منافع نظیر پذیرش هدیه و تعارض درآمد و وظیفه و ... هستند.

بنابراین در یک روند انباشتی سه‌دهه‌ای به شکل روزافزون شاهد تکوین و توسعه تعارض منافع در نظام حکمرانی ایران بوده‌ایم که عوارض اساسی در تشدید نابرابری، نارضایتی عمومی، گسترش فقر و فساد به بار آورده است. در میانه دهه ۱۳۹۰ به تدریج نوک قلّه یخ تعارض منافع از اقیانوس متلاطم سیستم حکمرانی بیرون زده و نخبگان به صرافت افتادند که برای کنترل و مقابله با آن تمهیدی بیندیشند. در یک روند ۵ ساله، شاهد برداشتن اصولی گام اول برای مقابله با تعارض منافع بوده‌ایم. چرا که بدل شدن یک امر به «مسئله اجتماعی - اداری» (برساخت مسئله)، عمومی‌سازی و اجماع‌سازی، حساس‌سازی افکار عمومی و محافل سیاستگذاری، یکی از گام‌های مهم در رویکرد مسئله‌محوری انطباقی (PDIA) است و از این دریچه که به مسئله بنگریم، می‌توان گفت گام اول برداشته شده است.

اما مسئله مهم‌تر شاید واسازی مسئله یا به عبارتی کاویدن چرایی و ریشه‌های تعارض منافع است. چرا چنین شد؟ چه بستریایی به بروز تعارض منافع یاری رساند؟ کدام خلاءها و نارسایی‌ها در سیستم زمینه را برای شکل‌گیری و تشدید تعارض منافع هموار کرد؟

به سان تمام رویکردهای راه‌حل‌محور شاهد بودیم که به این سوال پاسخ عجولانه‌ای داده شد و بلافاصله فقدان بستر حقوقی به عنوان ریشه و بستر بروز تعارض منافع شناسایی شد. درست است که در تمامی مسائل اداری و اجتماعی، فقدان بسترهای قانونی و حاکمیت نهادینه‌شده قانون می‌تواند یکی از علل باشد، اما در مورد تعارض منافع، اگر رویکرد مسئله‌محوری مبنای بررسی بود، چه بسا به جای تاکید و جدل پردامنه حول شکل‌گیری قانون تعارض منافع، به بسترهای پنهان‌تر و اصلی‌تری می‌رسیدیم. در واقع، قانون یک امر پسینی و در راستای مدیریت تعارض منافع است، اما برای برخورد ریشه‌ای با تعارض منافع باید علل زیرین و پیشین را شناخت. چنانکه گفته شد، واگذاری‌ها و خصوصی‌سازی‌های بی‌مهار در محیط نهادی نامساعد ایران، از جمله این علل پیشین و زیرین است. بنابراین هر اندازه که به علل پسینی نظیر فقدان بستر حقوقی شاخ و برگ بدهیم، اما علل پیشینی همچنان فعال باشد، نمی‌توان مقابل پدیده تعارض منافع ایستادگی کرد. به فرض که روی کاغذ بهترین و جامع‌ترین قانون مدیریت تعارض منافع نیز تصویب شود و سازوکار و ضمانت اجرایی دقیقی نیز برای آن طراحی و پیاده‌سازی گردد، اگر برای بستر خلق‌کننده تعارض منافع چاره‌ای نیندیشیم، تنها به شکل محدود توانسته‌ایم مظاهر و لایه‌های بیرونی تعارض منافع را حل و فصل و مدیریت کنیم.

بستر هنجاری که در آن تعارض منافع، امر نابهنجار و غیراخلاقی ارزیابی نمی‌شود، یکی دیگر از این علل پیشین و لایه‌های زیرین است. برای تعارض منافع، پیش از جرم‌انگاری کیفری، باید کژانگاری هنجاری و اخلاقی در فرهنگ و بستر اجتماعی صورت گیرد. به عبارت دیگر، سطح آگاهی‌های عمومی از مسئله تعارض منافع به قدری بالا رفته و این مسئله از سوی جامعه به عنوان امری نابهنجار شناسایی شود که نه تنها دفاع علنی و اخلاقی برخی مدافعان تعارض منافع (در قالب اشتغال بیرونی و درب‌های گردان) از این مسئله را ناممکن کند، بلکه فضای اجتماعی سنگینی برای افراد و گروه‌هایی خلق کند که به توجیه تعارض منافع از منظر استفاده بهینه از نیروی انسانی متخصص و مجرب و لزوم رفت و آمد افراد بین بخش عمومی و خصوصی می‌پردازند.

هدف این نوشته کوتاه ورود به شناسایی بسترهای خلق‌کننده تعارض منافع نیست، اما نکته مهم این است که در برخورد با این مسئله، اسیر راه‌حل‌های از پیش آماده و بهترین سرمشق‌های بین‌المللی رایج نشویم، بلکه در ابعاد و ژرفای مسئله بکاوییم و بکوشیم تا درک فراگیر و بنیادی از آن کسب کنیم.

اگر به نکته ابتدایی این نوشته برگردیم، با گذر از شرایط انتخاباتی و ورود به دوره جدید لازم است چند درس آموخته از رقابت‌های انتخاباتی برای پیشبرد بهتر مسئله مدیریت تعارض منافع را مدنظر داشته باشیم:

۱. برخی کاندیداهای انتخابات درک دقیقی از تعارض منافع نداشتند و علی‌رغم کاربرد این مفهوم در تئوریک سیاسی، آن را مرادف با همان معنای عمومی تضاد جناحی و رقابت گروه‌های ذینفع حول منافع به کار می‌بردند. لازم است تلاش جدی‌تری برای توجیه سیاستمداران در این زمینه صورت بگیرد تا مفهوم به انحراف نرود.
۲. تعارض منافع پتانسیل سیاسی شدن و جناح‌بازی دارد؛ مانند سایر مسائل کشور چون فقر و نابرابری، فساد، مطالبات زنان و ... . واضح است که هر نامزد انتخاباتی قصد داشت مسئله تعارض منافع را در خدمت کمپین انتخاباتی خود بگیرد. اما واکنش برخی نخبگان سیاسی به این امر واضح و بدیهی، چندان حساب‌شده نبود. برای مثال در چارچوب نزاع‌های سیاسی رایج، هر یک از کمپین‌های انتخاباتی آقایان همتی و رئیسی کوشیدند دیگری را به درگیری در موقعیت تعارض منافع متهم کنند. البته در فضای پرمنازعه سیاسی این امر دور از انتظار نیست، اما اگر مفهوم منافع ملی شکل گرفته و توسعه یابد، به جای ایراد اتهام رایج سیاسی، نخبگان سیاسی و کمپین‌های انتخاباتی به سمت نقد و بررسی برنامه‌های یکدیگر برای مدیریت تعارض منافع می‌رفتند نه متهم کردن دیگری به قرار داشتن در موقعیت تعارض منافع. سیاستمداران اصولاً تردامن هستند و اگر قرار باشد داعیه‌های آن‌ها را به محک اخلاق بگذاریم، ندرتاً کسی سربلند بیرون می‌آید. منطق میدان سیاست باید دایرمدار منافع ملی شود و اگر سیاستمداری ادعا کرد که با فقر مبارزه می‌کند، در پی تحکیم عدالت است، در پی گسترش رفاه اجتماعی است، با فساد و تعارض منافع برخورد می‌کند، به جای متهم کردن وی، باید کوشش کرد از این ورود سیاستمدار به گفتمان ضد فقر و فساد و تعارض منافع، برای گسترش برنامه‌هایی به نفع فقرا و حل معضلاتی چون تعارض منافع بهره برد. اکنون که رقابت‌های انتخاباتی به پایان رسیده، خوب است این قاعده جایگزین برخوردهای جناحی رایج شود.

۳. با وجود رقابت‌ها و نزاع‌های سیاسی میان سه کاندیدای انتخاباتی سال ۱۳۹۶ که هر یک از آن‌ها بعداً در مسند یکی از قوای کشور قرار گرفتند (روحانی، رئیسی، قالیباف) مسئله تعارض منافع نیز به ویژه در دو سال اخیر قربانی جناح‌بازی شد. لایحه دولت در مجلس معطل ماند و طرح ضعیفی در دستور کار مجلس قرار گرفت. بخشی از قوه قضاییه نیز در ائتلاف با مجلس درصدد تحکیم برخورد قضایی با پدیده اجتماعی - اداری تعارض منافع برآمد. اکنون که با این انتخابات، نزاع مذکور بین قوای سه‌گانه ظاهراً فروکش خواهد کرد، لازم است که لایحه قربانی شده را از مدفن بیرون آوریم و با احیای آن، مبنای بسترسازی قانونی قرار دهیم تا اگر قرار است قانونی برای مدیریت تعارض منافع در کشور تصویب شود، قانونی قوی، حساب‌شده و کارشناسانه باشد که به کار گره‌گشایی از مردم بیاید نه اینکه ابزار منازعه سیاسی باشد. این هم ضرورت دیگری پیش روی دولت آینده و مجلس و قوه قضاییه است.

***

گزیده اخبار، تحلیل‌ها و گزارش‌های هفته گذشته در حوزه تعارض منافع به این شرح است:

- 🔗 مجلس شورای اسلامی این هفته در سه روز نشست علنی دارد. معاونت قوانین پارلمان دستور کار جلسات علنی را اعلام کرده که در این دستور کار، بررسی طرح مدیریت تعارض منافع نیز دیده می‌شود.
- 🔗 سید ابراهیم رئیسی، رئیس جمهور منتخب اظهار داشت منافع شخصی و گروهی و حزبی از موانع جدی در تصمیم‌سازی‌ها است و در دولت من کسانی که منافع شخصی و گروهی داشته باشند از روند تصمیم‌گیری‌ها کنار گذاشته می‌شوند تا تصمیمات به نفع مردم گرفته شوند.
- 🔗 محمد صالح جوکار، نماینده یزد در مجلس، انحصار در تاسیس وزارتخانه را ناشی از تعارض منافع دانسته و خبر داده که در بخشنامه اخیری که توسط وزیر بهداشت ابلاغ شده، انحصار در تاسیس داروخانه‌ها چه از لحاظ جمعیتی و چه از نظر محدوده فاصله مکانی از داروخانه دایر، حذف شده است.
- 🔗 فرید نجفی، معاون پژوهش وزارت بهداشت و دبیر کمیته اخلاق پزشکی در نامه‌ای به وزیر بهداشت در مورد صدور مجوز تزریق واکسن کرونا که کوو برکت گفته تنها در شرایطی خاص می‌توان به واکسن‌های برکت و پاستور و ... بدون سپری شدن فاز سوم مجوز داد که درگیر نبودن افراد تصمیم‌گیر با تعارض منافع از جمله این شرایط است.
- 🔗 علی اکبر بسطامی، عضو کمیسیون اجتماعی مجلس، با اشاره به تعارض منافع در تعیین ظرفیت رشته‌های آموزش پزشکی، خواستار افزایش ظرفیت پذیرش دانشجویان به ویژه در مناطق محروم شد.
- 🔗 علیرضا پاک فطرت نماینده مردم شیراز در نطق پیش از دستور خود از آقای رئیسی خواست لایحه قانونی برای مدیریت تعارض منافع توسط دولت آینده ارائه شود.
- 🔗 سید ابراهیم امینی، نایب رییس شورای شهر تهران از منتخبان شورای ششم خواست دستاوردهای این شورا در حوزه مدیریت تعارض منافع را ادامه دهند.

انتشار خلاصه گزارش‌های تعارض منافع در حوزه‌های مختلف حکمرانی

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه - ۲۹ خرداد ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه فنی و حرفه‌ای

طی ده روز اخیر چکیده مجموعه‌ای از طرح‌ها و پروژه‌های مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی در مورد مدیریت تعارض منافع در حوزه‌های مختلف حکمرانی در سایت این مرکز منتشر شده است. عناوین و پیوند این گزارش‌ها به شرح زیر است:

- [موقعیت‌ها و مصادیق تعارض منافع در سازمان حفاظت محیط‌زیست و راهکارهای مقابله با آن](#)
  - [موقعیت‌ها و مصادیق تعارض منافع در حوزه آموزش فنی و حرفه‌ای کشور و راهکارهای مقابله با آن](#)
  - [شناسایی موقعیت‌ها و مصادیق تعارض منافع در حوزه تعاون و راهکارهای مقابله با آن](#)
  - [موقعیت‌ها و مصادیق تعارض منافع در صنعت برق \(وزارت نیرو\)](#)
  - [آسیب‌شناسی تعارض میان منافع ملی و منافع منطقه‌ای نمایندگان مجلس شورای اسلامی](#)
  - [موقعیت‌ها و مصادیق تعارض منافع در مدیریت پسماند](#)
  - [موقعیت‌ها و مصادیق تعارض منافع در معاونت روابط کار وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و تشکل‌های کارگری و کارفرمایی](#)
  - [موقعیت‌ها و مصادیق تعارض منافع در حوزه بهزیستی و راهکارهای مقابله با آن](#)
  - [موقعیت‌ها و مصادیق تعارض منافع در حوزه مسکن و ساخت‌وساز شهری و راهکاری مقابله با آن](#)
- ✉ مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه

تعارض منافع در تعیین ظرفیت رشته‌های آموزش پزشکی

علی اکبر بسطامی (عضو کمیسیون اجتماعی مجلس) - ۳۰ خرداد ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه سلامت و درمان

عضو کمیسیون اجتماعی مجلس، با اشاره به تعارض منافع در تعیین ظرفیت رشته‌های آموزش پزشکی، خواستار افزایش ظرفیت پذیرش دانشجویان به ویژه در مناطق محروم شد. وی با اشاره به تاثیر مثبت افزایش ظرفیت رشته پزشکی برای رفع نیاز استان ایلام به پزشک، عنوان کرد: در نظام مدیریت دانشگاه‌های علوم پزشکی استان‌ها، شاهد یک تعارض منافع شدید در این حوزه هستیم. پزشکان متخصص با مطب‌های شلوغ در بخش خصوصی، با نگاه صنفی و بدون در نظر گرفتن منافع مردم و روابط اجتماعی، توان برخورد با مشکلات را ندارند. به طور مثال، پزشکان طرحی که باید در درمانگاه‌ها مستقر باشند، در این مراکز حضور ندارند و مردم مجبور به طی مسافت‌های ۶۰-۷۰ کیلومتری تا مرکز استان می‌شوند. مادامی که مدیر و مسئول حوزه بهداشت دچار تعارض منافع باشد، نمی‌توان انتظار داشت این مشکلات حل شود. وی در پایان با اشاره به تعارض منافع پزشکان سیاستگذار در تعیین ظرفیت رشته‌های پزشکی گفت: افزایش ظرفیت پذیرش دانشگاه‌ها در رشته‌های علوم پزشکی، از مطالبات نمایندگان مردم در مجلس است.

✉ خبرگزاری فارس

طرح مدیریت تعارض منافع در دستور کار صحن علنی مجلس

باشگاه خبرنگاران جوان - ۲۹ خرداد ۱۴۰۰

◀ طرح و لایحه تعارض منافع

مجلس شورای اسلامی این هفته روزهای دوشنبه سی و یکم خرداد ماه، سه شنبه و چهارشنبه اول و دوم تیرماه نشست علنی دارد. معاونت قوانین پارلمان دستور کار جلسات علنی را اعلام کرده است که در این دستور کار، بررسی طرح مدیریت تعارض منافع نیز دیده می‌شود.

باشگاه خبرنگاران جوان

پارتی‌بازی برای دانشگاه‌های غیرانتفاعی به دلیل تعارض منافع

مرتضی مرادی (عضو هیئت علمی دانشگاه پیام‌نور) - ۳۰ خرداد ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه آموزش عالی

تعارض منافع، مانعی بر سر راه آموزش عالی است. منظور از تعارض منافع این است که خیلی از مواقع تصمیماتی که به نفع آموزش عالی است، به ضرر تصمیم‌گیرندگان این حوزه است. یعنی مدیران آموزش عالی در دو راهی قرار می‌گیرند که باید بین منافع شخصی و منافع عمومی یکی را انتخاب کنند. برای نمونه یکی از موارد تعارض منافع در زیرمجموعه وزارت عتف به دانشگاه‌های غیرانتفاعی برمی‌گردد که متولی اکثر آنها، مدیران ارشد وزارتخانه هستند. دانشگاه‌های غیرانتفاعی معمولاً به مدیران وزارت و کسانی که دست‌اندرکار تصمیم‌گیری در آموزش عالی هستند، مرتبط‌اند. به همین دلیل، اجرای طرح آمایش آموزش عالی با منافع این گروه از مدیران در تعارض است. وزارت علوم اخیراً بر اساس طرح آمایش آموزش عالی که از ابتدای مهرماه ۱۴۰۰ برای همه دانشگاه‌ها لازم‌الاجرا است، آیین‌نامه‌ای را به دانشگاه‌ها ابلاغ کرده است. این آیین‌نامه در زمینه پذیرش دانشجو، مخصوصاً در مقطع تحصیلات تکمیلی، تعیین سهمیه پذیرش دانشجوی هر دانشگاه را به تعداد اعضای هیئت علمی آن دانشگاه و مرتبه علمی آنها وابسته کرده است. جالب است که دانشگاه‌های (موسسات) غیرانتفاعی از این قاعده مستثنی شده‌اند! برای دانشگاه‌های غیرانتفاعی که معمولاً فاقد اعضای هیئت علمی هستند و اکثر آنها از زیرساخت‌های مناسبی هم برخوردار نیستند، تعداد اساتید حق‌التدریس در سهمیه پذیرش دانشجویان تحصیلات تکمیلی مد نظر قرار گرفته است. آیا بجز تعارض منافع، علت دیگری دارد؟ چطور باید دانشگاه‌های با امکانات خوب، ادغام یا الحاق شوند؛ اما دانشگاه‌های غیرانتفاعی که برخلاف اسمشان، ذاتشان انتفاعی است، باید مستثنی شوند؟ در حال حاضر علی‌رغم کاهش تعداد دانشجویان، تعارض منافع آنها، مانع از تصمیم درست در مورد اینگونه موسسات شود.

همانطور که در سال ۹۹ هم نمایندگان مجلس از جواب وزیر علوم در تعداد مورد مدیران وزارت عتف که سهامدار موسسات آموزش عالی هستند، قانع نشدند، به نظر من باید یک تحقیق بی‌طرف انجام بگیرد تا مشخص شود چند درصد مدیران وزارت عتف در ادوار گذشته، در حال حاضر دارای موسسه آموزش عالی هستند. البته علاوه بر این، مواردی هم مشاهده شده که به سیاسیون هم در این زمینه مجوز اعطاء شده است!

باشگاه خبرنگاران دانشجویی ایران

حریم شهر تهران به علت تعارض منافع تعریف نشده است

زهرا نژادبهرام (عضو هیات ریسه شورای شهر تهران) - ۳۱ خرداد ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در حوزه شوراهای و شهرداری

پردیس و بومهن حریم دارند اما تهران حریم ندارد! این مسائل جدی پیگیری نمی‌شود. تاکنون از لحاظ تشکیلات کشوری حرکتی لحاظ نشده است. از سوی دیگر می‌توانیم قانونی در مجلس در این خصوص تصویب کنیم. این مقوله نیازمند دیدگاه بالاتری دارد. بنده از مقام معظم رهبری درخواست دارم تا به این مقوله ورود پیدا کنند. هنوز بر اساس تقسیمات کشور حریم شهر تهران مشخص نیست. از سوی دیگر این حریم با توجه به عملکردها و ساخت و سازهای حاشیه‌ای پایتخت نیازمند بازبینی است. ساماندهی و صیانت از حریم پایتخت یکی از اهداف شورای پنجم بود اما به دلیل تعارض منافع و تعارض حقوقی اقدامات مناسب در این باره انجام نشده است. علت اصلی مشکلات ساختاری است. مشکلات کارکردی هم به دلیل تعارض منافع بروز کرده است. برای مثال بین منطقه ۱۸ و اسلامشهر، منطقه ۲۰ با فرمانداری ری این تعارض وجود دارد. هم‌اکنون مساحت حریم در محدوده منطقه ۲۲ و کرج را نمی‌دانیم. باید دانست که در زمینه کارکردی و ساختاری مشکلات وجود دارد.

جامعه خبری - تحلیلی الف

دولت آقای رئیسی لایحه مدیریت تعارض منافع ارائه دهد

علیرضا پاک فطرت (نماینده مردم شیراز) - ۱ تیر ۱۴۰۰
 ◀ طرح و لایحه تعارض منافع

مردم با حضور به موقع خود نشان دادند از بسیاری از مسئولان کشور با بصیرت تر هستند. در این شرایط یکی از قوانین مهمی که در مجلس باید به تصویب برسد قانون شفافیت و قانون تعارض منافع است، از آقای رئیسی درخواست داریم در این رابطه لوایح لازم را به مجلس ارائه دهند.

خبرگزاری فارس

شورای ششم ادامه دهنده راه مبارزه با تعارض منافع باشد

سید ابراهیم امینی (نایب رییس شورای شهر تهران) - ۱ تیر ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در شوراهای و شهرداری

شورای شهر ششم میراث شورای پنجم در زمینه‌هایی نظیر شفافیت، مبارزه با تعارض منافع، حفاظت از باغات و فضای سبز، مبارزه با شهر فروشی و مواردی از این قبیل را مد نظر قرار دهند و مسیر فعلی در این موارد ادامه پیدا کند. همچنین از همکاران عزیز شاغل در شهرداری تهران که برای زندگی با آرامش و به دور از مشکلات شهروندان تهرانی تلاش می‌کنند، می‌خواهم در دوران باقیمانده تا آغاز به کار شورای ششم همچنان با قدرت و توان بالا کارهای خود را ادامه دهند و تلاششان را جهت پیشبرد امور شهری ادامه دهند.

خبرگزاری ایسنا

کسانی که تعارض منافع داشته باشند از تصمیم‌سازی کنار گذاشته می‌شوند

سید ابراهیم رئیسی (رئیس جمهور منتخب) - ۱ تیر ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه آموزش عمومی

یکی از مشکلات آموزش و پرورش این است که برخی مدیران به جای تمرکز بر مسئولیت خود به مدرسه‌داری شخصی روی می‌آورند. گاهی اوقات، مدیران مدرسه‌داری می‌کنند. مدرسه‌داری کار خوبی است اما اگر آن مدیر حواسش به مدیریت و تحقق سیاست‌ها باشد، بهتر از این است که حواسش به مدرسه‌ای که خودش دارد، باشد. منافع شخصی و گروهی و حزبی از موانع جدی در تصمیم‌سازی‌ها و تصمیم‌گیری‌ها است. در دولت من کسانی که منافع شخصی و گروهی داشته باشند از روند تصمیم‌سازی‌ها و تصمیم‌گیری‌ها کنار گذاشته می‌شوند تا تصمیمات به نفع مردم گرفته شوند.

خبرگزاری تسنیم: از آنجا که تعارض منافع، علت‌العلل و مادر بسیاری از فسادهایی است که در تصمیم‌گیری‌های کلان و حتی خردتر کشوری رخ می‌دهد، اگر رئیس دولت سیزدهم همانطور که وعده داده با همان قاطعیت بتواند تعارض منفعت را ریشه کن و یا به حداقل برساند، سرچشمه بسیاری از مسائل که در کشور به مصائب تبدیل می‌شوند از جمله در آموزش و پرورش، گرفته می‌شود.

📌 خبرگزاری تسنیم

باید فکری برای رفع مشکل تعارض منافع در صندوق فرهنگیان شود

ابراهیم سحرخیز (معاون پیشین وزارت آموزش و پرورش) - ۳ تیر ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه آموزش عمومی

صندوق فرهنگیان می‌توانست در حوزه درمان، بیمه، تسهیلات بانکی و مسکن خدمات با کیفیتی ارائه دهد؛ اما این اتفاق نیفتاده است. مثلاً یکی از شرکت‌های اقماری صندوق فرهنگیان، بیمه معلم است اما بیمه تکمیلی معلمان با این شرکت نیست؛ بلکه با شرکت بیمه‌ای دیگری است که اتفاقاً معلمان رضایت چندانی از آن ندارند؛ یعنی بیمه‌ای که متعلق به فرهنگیان است، حاضر نیست به این قشر خدمات ارائه دهد.

برای شفاف شدن ابتدا باید تکلیف خود را با ماهیت این صندوق مشخص کنیم؛ یعنی ببینیم آیا این صندوق یک نهاد عمومی غیردولتی است یا دولتی؟ اگر نهاد عمومی غیردولتی است پس باید مدیرعامل و اعضای هیئت مدیره صندوق توسط اعضا انتخاب شوند نه توسط وزیر آموزش و پرورش یا چرا دولت موظف است به اندازه سهم معلمان پول به صندوق بپردازد؟ چون وقتی از بودجه دولت سهم یا کمکی دریافت می‌کنیم پس باید به نهادهای نظارتی پاسخگو باشیم. اما بعضی از مدیران صندوق معتقدند چون صندوق یک نهاد عمومی غیردولتی است پس نباید به سازمان بازرسی، قوه قضائیه و... پاسخگو باشد. خب در این صورت دیگر شفافیت در فعالیت معنی ندارد. درواقع یکی از موانع شفافیت صندوق، ماهیت خود صندوق است، بنابراین باید این مشکل حل شود. علاوه بر این باید فکری برای رفع مشکل تعارض منافع در این صندوق شود چون ۱۵-۱۰ نفر از مدیران این صندوق از استان مرکزی هستند که این مصداق تعارض منافع است.

📌 قدس آنلاین

مخالفت با رفع انحصار در تاسیس داروخانه‌ها به دلیل تعارض منافع

محمد صالح جوکار (نماینده یزد در مجلس) - ۳ تیر ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه سلامت و درمان

در هر کسب و کاری که انحصار بوجود آید رانت و کاهش کیفیت خدمات ارائه شده به مردم را به دنبال خواهد داشت. وزارت بهداشت طی جلساتی قول برداشتن انحصار را از داروخانه‌ها داده بودند که بالاخره در بخشنامه اخیری که ابلاغ کردند، انحصار را در تاسیس داروخانه‌ها چه از لحاظ جمعیتی و چه از نظر محدوده فاصله مکانی از داروخانه دایر را حذف کردند، که اقدام مفیدی است. عمده افراد بدلیل تعارض منافع با این موضوع مخالف هستند. نباید تعارض منافع در تصمیم‌گیری حکمرانان تاثیرگذار باشد و هدف را بایستی ارائه خدمات مناسب‌تر و با کیفیت‌تر به مردم و رفع انحصار و اشتغال‌زایی در نظر گرفت.

✉ خبرگزاری صدا و سیما

رفع تعارض منافع در بخش مسکن و سلامت؛ شعار رئیس جمهور جدید

روزنامه دنیای اقتصاد - ۵ تیر ۱۴۰۰

◀ کلیات تعارض منافع

سید ابراهیم رئیسی تا ۴۵ روز دیگر کلید پاستور را برای چهار سال در اختیار خواهد گرفت و به نظر می‌رسد با همراهی جریان اصولگرایان و دیگر نهادها، بهانه‌هایی مثل کارشکنی یا نبود قوانین مناسب برای عملی نشدن وعده‌های رئیس دولت وجود نخواهد داشت و باید دید که آیا رئیسی می‌تواند به وعده‌هایی که در انتخابات به مردم داده است عمل کند یا خیر. یکی از این وعده‌های مدیریتی رئیسی به حداقل رساندن یا منتفی کردن تعارض منافع در بسیاری از سطوح مثل بخش مسکن و سلامت است.

✉ روزنامه دنیای اقتصاد

در شورای تصمیم‌گیری واکسن نباید افراد درگیر تعارض منافع حضور یابند

فرید نجفی (معاون پژوهش وزارت بهداشت) - ۲۹ خرداد ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه سلامت و درمان

دکتر فرید نجفی معاون پژوهش وزارت بهداشت در نامه‌ای به وزیر بهداشت درباره صدور مجوز اضطراری برای تزریق واکسن‌های ایرانی نوشت: هر چند کمیته اخلاق مرجع صدور مجوز استفاده اضطراری نیست، اما با توجه به اهمیت موضوع و انتظاری که مجامع علمی از کمیته ملی اخلاق در پژوهش‌های پزشکی دارند، مواردی به عنوان نظر مشورتی کمیته ملی اخلاق در پژوهش به وزیر بهداشت تذکر داده می‌شود. وی در این نامه یادآور شده که تنها در شرایطی خاص می‌توان به واکسن‌های برکت و پاستور و ... (بدون سپری شدن فاز سوم) مجوز داد که درگیر نبودن افراد تصمیم‌گیر با تعارض منافع از جمله این شرایط است: «در جلسه‌ای با دعوت از محققین و صاحب‌نظران حوزه سلامت عمومی و نمایندگان جامعه و سایر ذینفعان تصمیم اتخاذ گردد و در شورای تصمیم‌گیری از افراد نباید تعارض منافع اقتصادی/مالی در تصمیم‌گیری داشته باشند.»

✉ همشهری آنلاین

«تعارض منافع» عامل بلا تکلیفی حریم شهر مقدس مشهد است

حجت الاسلام پژمان فر (نماینده مردم مشهد) - ۳۰ خرداد ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه مسکن و شهرسازی

تعارض در منافع موجب بلا تکلیفی در حریم شهر مقدس مشهد شده است. من فکر می‌کنم علت اینکه مسئولین استانی قادر به حل این موضوع نیستند به دلیل منافع برخی افراد در منطقه است. تعارض منافع برای گروه‌ها و افراد باعث آن می‌شود که علیرغم آنکه تکلیف و وظیفه قانونی روشن است در عین حال افراد در وظیفه انجام قانونی‌شان کوتاهی کرده و کار خودشان را به بهانه‌های مختلف به تأخیر بیندازند.

☞ موسسه تحلیل بازار فردا

محتوای چند رسانه‌ای تعارض منافع

در هفته گذشته، یک کلیپ و یک برنامه تصویری مرتبط با تعارض منافع در فضای مجازی منتشر شد:

- [قانون تعارض منافع در کانادا چگونه است؟](#) / [سایت خبری تحلیلی عصر ایران](#) / ۳۱ خرداد ۱۴۰۰

تحلیل فضای مجازی: تعارض منافع فراگیر در نظام بهداشت و سلامت کشور از مجوز داروخانه و استخدام پزشک تا واکسن در گرو تعارض منافع

محمد عادل

در هفته گذشته و طی روزهای یکشنبه بیست و هفتم خردادماه تا شنبه دوم تیرماه، ۲۲۲ توییت در توییتر، ۷۱ مطلب در تلگرام و ۳ پست در اینستاگرام منتشر شده است که به مسئله تعارض منافع پرداخته‌اند. با فروکش کردن تب انتخابات ریاست جمهوری، فرصتی دست داد تا کاربران در مورد انتخابات شوراهای شهر و روستا نیز نظر خود را بیان کنند. در این مورد برخی کاربران هرچند دیر متذکر شده‌اند که کاندیداتوری برخی افراد که نفع‌بری آن‌ها از عضویت در شورای شهر تهران واضح است، نکته‌ای است که در این انتخابات مغفول مانده است. نظام سلامت نیز که به انجا مختلف گرفتار تعارض منافع است دوباره به محل اصلی بحث کاربران تبدیل شده است که ایرادات بسیاری را بر آن وارد دانسته‌اند. در این بین کمیته ملی اخلاق که بارها مورد انتقاد کاربران بود که چرا در مقابل تزریق عمومی واکسن کرونا، ایرانی اظهارنظری نمی‌کند، با نوشتن نامه‌ای توانست به نوعی اعاده حیثیت دست زند.

تلاش باغ‌کش‌ها برای حضور مجدد در شورای شهر

در هفته‌های گذشته بیش‌ترین توجه کاربران به انتخابات ریاست جمهوری معطوف بود و کمتر کسی در مورد انتخابات شوراهای شهر و روستا صحبت می‌کرد. با فروکش کردن تب انتخابات ریاست جمهوری و بحث پیرامون [تعارض منافع](#) موجود در فرایند آن که بارها از سوی کاربران مورد اشاره قرار گرفته بود، در هفته گذشته فرصتی دست داد تا برخی کاربران به مسئله تعارض منافع در شوراهای و انتخابات آن نیز بپردازند. سازوکار شوراهای شهر و روستا از جمله مواردی هستند که ظرفیت بالایی برای بروز تعارض منافع دارند. اهم انتقادات به انتخابات شورای شهر، نه مربوط به فرایند آن که کاندیداتوری برخی افرادی بود که سابقه تعارض منافع و نفع‌بری از عضویت در این شورا را داشته‌اند. [کانال تلگرامی](#) [اهم اخبار](#)، انتقادات خود را متوجه یکی از کاندیداها کرده است که یکی از برج‌سازان تهران است؛ این کانال اشاره می‌کند که این کاندیدا که خود برای ساخت‌وساز سابقه تخریب باغ‌های تهران را داشته است، در دوره‌های پیشین نه تنها وارد شورای شهر شده که حتی به ریاست کمیسیون شهرسازی شورای شهر تهران نیز دست یافته و در این انتخابات نیز مجدداً قصد حضور در این شورا را داشت. یکی از کاربران توییتر نیز به نام Amir Moghadam در همین مورد می‌نویسد: «اسناد برج‌سازی همراه با تخلفات وی با یک سرچ ساده در دسترس است، حداقلش اینه که تعارض منافع دارد... کسانی که سال ۹۲ گذرشان به ساختمان‌های ستادهای انتخاباتی افتاده به یاد دارند و می‌دانند حتی برچسب اسم وی روی بسیاری از اموال و لوازم به چشم می‌خورد! همان وقت هم که در لیست قرار گرفت اسناد برج‌هایش با تخلفات زیاد افشا شد و هشدار دادند که حضورش در شورای شهر تعارض منافع شدید دارد».

اعاده حیثیت کمیته ملی اخلاق

در این هفته شاهد بودیم که حوزه‌هایی که پیش‌تر به‌صورت مدام در مورد تعارض منافع آن‌ها صحبت می‌شد مجدداً به بحث اصلی کاربران بدل گشته‌اند. یکی از حوزه‌هایی که در فضای مجازی دائماً به آن اشاره می‌شود نظام بهداشت و سلامت کشور است که در جای جای آن می‌توان بروز تعارض منافع را نشان داد.

یکی از علل بروز **تعارض منافع در نظام بهداشت و سلامت ایران**، دست بالا داشتن پزشکان است که هم خود از توان کافی برای اعمال قدرت برخوردارند و هم حامیانی در بین سیاست‌گذاران دارند. در همین راستا فاطمه محمدبیگی، دبیر کمیسیون بهداشت و درمان مجلس، در گفتگویی با **کانال تلگرامی خبر فوری** عدم استخدام پزشکان جدید را ناشی از همین مسئله دانسته و اشاره می‌کند که «تعارض منافع در حوزه سلامت مانع افزایش تعداد پزشکان است؛ سیاست‌گذاران نگران‌اند با افزایش تعداد پزشکان جامعه پزشکی با مسائل شغلی مواجه شوند». مهدیار، پژوهشگر اجتماعی نیز در **کانال خبری ایران**، به همین موضوع اشاره داشته و اشاره می‌کند که پست‌های ارشد نظام سلامت کشور در اختیار پزشکان قرار گرفته که افزایش ظرفیت کادر درمان را در راستای حمایت از منافع خود کنترل می‌کنند. «مهم‌ترین دلیل کنترل ظرفیت پزشکی تعارض منافع در نظام سلامت است. پست‌های ارشد نظام سلامت متعلق به پزشکان است و به همین دلیل اگر طرحی تصویب شود یا به نفع پزشکان اجرا می‌شود یا اینکه کلاً اجرای آن لغو می‌شود. باوجود کمبود پزشک در مناطق محروم به دلیل اینکه این محرومیت منافی را برای جامعه پزشکی به ارمغان می‌آورد خیلی وقت‌ها شاهد سکوت این قشر بوده‌ایم».

جذب نیروی جدید پزشکی تنها مورد از تعارض منافع در این حوزه نیست و حتی در مورد تأسیس داروخانه نیز می‌توان ردپای آن را پیدا کرد. **کانال تلگرامی نماینده**، سخنان رئیس کمیسیون امور داخلی کشور و شوراهای مجلس را بازتاب داده است که در مورد عدم اعطای مجوز به برخی افراد برای تأسیس داروخانه می‌گوید: «عمده افراد به دلیل تعارض منافع با این موضوع مخالف هستند و نباید تعارض منافع در تصمیم‌گیری حکمرانان تأثیرگذار باشد». توییتر سیاست‌های دارویی نیز در همین مورد اشاره می‌کند که:

🐦 «یکی از مشکلات ما و کل مملکت تعارض منافع مسئولین دارویی داروخانه‌دار است».

اما یکی از موضوعاتی که همواره مورد انتقاد کاربران بوده و بارها به قربانی کردن سلامت مردم به‌پای منافع گروهی خاص اعتراض کرده‌اند، بحث واکسیناسیون کرونا بوده است. زمانی که اولین واکسن‌های کرونا توسط کشورهای خارجی ساخته شدند و اقدامات لازم برای واردات مقدار کافی واکسن انجام نشد و در ادامه نیز تلاش‌هایی برای ساخت واکسن در داخل کشور صورت گرفت، کاربران به انحای مختلف به تعارض منافع موجود در این تصمیم‌گیری‌ها اشاره کردند. در ادامه نیز نحوه تأیید واکسن داخلی توسط وزارت بهداشت و تصمیم برای تزریق عمومی آن بدون طی کردن

مراحل لازم و انتشار نتایج آزمایشگاهی آن، موردانتقاد کاربران قرار گرفت. در هفته گذشته نیز برخی از کاربران این موارد را دوباره متذکر شدند که در زیر چند نمونه از آن مشاهده می‌شود:

🐦 «این شبه‌علم، تضاد منافع و عدم شفافیت در تأیید کاندید واکسن برکت، مبارک وزارت بهداشت واقعاً».

🐦 «نکته دیگر تعارض منافع در واردات است که طبق شنیده‌ها شرکتی که ایشان/وزیر بهداشت/ از سهامدارانش است این کار را انجام داده و درنهایت مدیریت بسیار غیرشفاف و ابتدایی؛ تخمین دوز دوم برای یکسری این قدر سخت بود؟! بعد از مدتی تأثیر دوز اول از بین می‌رود و الآن برای بسیاری از بین رفته متأسفانه».

اما یکی از نهادهایی که بارها کاربران به آن اعتراض کردند که چرا وظایف محوله خود را انجام نمی‌دهد و در نوعی همدستی با وزارت بهداشت قرار دارد کمیته ملی اخلاق بوده است. پس از این انتقادات بود که فرید نجفی، معاون پژوهش وزارت بهداشت درباره صدور مجوز اضطراری برای تزریق واکسن ایرانی به سعید نمکی [نامه‌ای](#) نوشت و در آن متذکر شد که «هرچند کمیته اخلاق مرجع صدور مجوز استفاده اضطراری نیست، اما با توجه به اهمیت موضوع و انتظاری که مجامع علمی از کمیته ملی اخلاق در پژوهش‌های پزشکی دارند، مواردی به‌عنوان نظر مشورتی کمیته ملی اخلاق در پژوهش به وزیر بهداشت تذکر داده می‌شود». وی در این نامه یادآور شد که کمیته ملی اخلاق ذکر کرده است مجوز مصرف عمومی دادن به واکسن بدون طی مرحله فاز سوم تصمیمی خطیر و تاریخی است و تنها در شرایطی خاص می‌توان به واکسن‌های برکت و پاستور... (بدون سپری شدن فاز سوم) مجوز داد که این شرایط هنوز هیچ‌کدام به وجود نیامده‌اند. با ارسال همین نامه بود که کانال تلگرامی صدای دانشجو که متعلق به دانشجویان پزشکی است از وی حمایت کرده و نوشته است که «ممنونم که از اعتبار علم دفاع کردید. وقتی همه بندهای نامه را در نظر می‌گیریم، مخصوصاً نبودن شفافیت در تصمیم‌گیری، عدم دعوت از نمایندگان مستقل مردم و جامعه علمی، اشاره به تضاد منافع و... درمی‌یابیم کمیته ملی اخلاق کاملاً مخالف اعطای مجوز اضطراری در حال حاضر بوده است». این نامه که از سوی پزشکان نیز مورد استقبال قرار گرفت، باعث شد تا انتقادات از این کمیته کمتر شده و نوعی اعاده حیثیت برای آن رقم بخورد. این مسئله می‌تواند نمونه خوبی برای سایرین باشد که در هنگامی که تعارض منافع در بخشی وجود دارد و توانایی مقابله با آن را ندارند، حداقل کار ممکن فاصله‌گذاری با وضعیت موجود است؛ چنانچه کمیته ملی اخلاق که خود دائماً به بی‌اخلاقی علمی متهم می‌شد با صرف نوشتن یک نامه که هرچند اقدامی ناکافی است، توانست نه تنها قدری از فشارها بر روی خود را کم کرده بلکه موردحمایت مردم نیز قرار گیرد.

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۵۰

شماره پنجاهم - ۲۹ خرداد تا ۴ تیر ۱۴۰۰

دبیر خبرنامه: سمانه سهرابی

مجری: مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

شماره واتساپ خبرنامه: ۰۹۰۲۰۴۳۲۹۹۵

